

BEGELEIDENDE NOTA
ADVISERING CURRICULUMDOSSIERS NOVEMBER
2023

VLAAMSE ONDERWIJSINSPECTIE

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15 - 1210 Brussel
02 553 88 50

www.onderwijsinspectie.be

1 Algemene conclusies en adviseringskader

De onderwijsinspectie hield voor de advisering van de 116 curriculumdossiers rekening met dezelfde aspecten dan eerdere adviseringen:

- een curriculumdossier is een geheel, zoals in paragraaf 1 van artikel 147/1 van de Codex Secundair onderwijs beschreven staat: “het curriculumdossier beschrijft op samenhangende wijze en vanuit een onderwijskundig perspectief het geheel van de vorming van een structuuronderdeel”;
- de samenhang tussen tweede en derde graad. Deze samenhang wordt ook aangegeven door de onderwijsverstrekkers: de doelen die leiden tot beroepskwalificaties in de studierichtingen van de tweede graad A en D/A zijn een kennismaking met en een voorbereiding op het verwerven van die doelen in de derde graad;
- de huidige Vlaamse onderwijscontext;
- een curriculumdossier is een hanteerbaar instrument voor onderwijsinspectie en leraren (zie begeleidende nota september 2022).

De onderwijsinspectie gebruikte bij haar advies (conform de voorbije adviseringen): positief en positief mits aanpassingen.

In deze adviseringsronde willen we zoals eerder werken vanuit vertrouwen en gaan we er opnieuw van uit dat de onderwijsverstrekkers onze feedback meenemen bij de herwerking van de curriculumdossiers die het advies ‘positief mits aanpassingen’ kregen.

We stellen vast dat de feedback uit eerdere rondes in een merendeel van de dossiers is meegenomen, echter is dit niet steeds gebeurd.

We stellen ook vast dat de onderwijsverstrekkers op basis van de nieuwe eindtermen (minimumdoelen) wijzigingen doorvoerden. Uit de analyse blijkt dat ze deze wijzigingen niet steeds consequent toepasten en dat er ook onlogische linken worden gelegd. We gaan daar onder het criterium 5 verder op in.

De dossiers waarin de brede aanloopfase is opgenomen, voldoen niet volledig aan de regelgeving en ook voor deze dossiers stellen we aanpassingen voor. Daarnaast zijn er in vijf dossiers van de doorstroom tweede graad differentiële doelen vastgelegd. In de betrokken curriculumdossiers is een tekst opgenomen, die we niet terugvinden in het protocolakkoord en waar we een aantal bedenkingen bij hebben die gelinkt zijn aan de haalbaarheid van de doelen.

2 Vaststellingen per rubriek van het adviesformulier voor de 116 dossiers

2.0 Overzicht adviezen

We geven de adviezen per groep weer:

SO-CD-2023-261-7-A t.e.m. SO-CD-2023-296-7-A	36 dossiers OK2 omwille van de ontbrekende concrete doelen voor de brede aanloopfase	Positief mits aanpassingen
SO-CD-2023-297-7-P	OK2: Onderhoudsmedewerker dual	Positief
SO-CD-2023-298-7-A t.e.m. SO-CD-2023-302-7-A	5 dossiers met argumenten inzake SC3	Positief mits aanpassingen
SO-CD-2023-303-7-A t.e.m. SO-CD-2023-307-7-A	5 dossiers DO2 en DG2 omwille van de formulering bij differentiële doelen.	Positief mits aanpassingen
SO-CD-2023-308-7-A t.e.m. SO-CD-2023-317-7-A	10 dossiers A3 met argumenten inzake SC6	Positief mits aanpassingen
SO-CD-2023-318-7-A t.e.m. SO-CD-2023-331-7-A	14 dossiers A2 en DA2 met argumenten inzake SC13	Positief mits aanpassingen
SO-CD-2023-332-7-P t.e.m. SO-CD-2023-376-7-P	45 dossiers uit verschillende finaliteiten	Positief

- Aantal dossiers 'positief mits aanpassingen' geadviseerd: **70 curriculumdossiers**
- Aantal dossiers 'positief' geadviseerd: **46 curriculumdossiers**

2.1 Rubriek 2.1: noodzakelijke rubrieken uit BVR

Logische doorstroommogelijkheden

In de dossiers die werden ingediend, is bij de 'Logische doorstroommogelijkheden' de aanpassing van Se-n-Se naar 7de leerjaar gericht op instroom arbeidsmarkt na behaalde OK3 of OK4 doorgevoerd waar nodig. We nemen aan dat dezelfde aanpassing ook uitgevoerd is in de 28 van de 40 CD's arbeidsfinaliteit derde graad (A3) en 30 van de 47 CD's dubbele finaliteit (DA3).

Studiebekrachtiging

Voor de studiebekrachtiging wordt er in alle ingediende dossiers de mogelijke studiebekrachtiging expliciet opgesomd. Voor de andere dossiers werd alleen met een link verwezen naar de Codex secundair onderwijs. We nemen aan dat dezelfde aanpassing ook uitgevoerd is in de andere dossiers.

Brede aanloopfase

Voor de specifieke aanloopfase is er in elk curriculumdossier, een opsomming gemaakt van de competenties en aanvullende onderliggende kennis waaruit geselecteerd kan worden in functie van de individuele noden van de leerling en zijn mate van arbeidsrijpheid. Er is echter geen enkele

competentie of geen enkel kenniselement concreet gemaakt voor de brede aanloopfase, noch een digitale verwijzing opgenomen. Voor geen enkel dossier is voldaan aan deze voorwaarde. We adviseren daarom 36 curriculumdossiers OK2 positief mits aanpassing om deze ontbrekende doelen duidelijk te maken. We merken op dat de beroepskwalificaties wel opgesomd staan waaruit de doelen kunnen geselecteerd worden.

2.2 Rubriek 2.2: omschrijving

Paragraaf 1 van artikel 147/1 van de Codex secundair onderwijs. Een curriculumdossier beschrijft op samenhangende wijze en vanuit onderwijskundig perspectief het geheel van de vorming van een structuuronderdeel en brengt alle doelen als vermeld in onderafdeling 2, die van toepassing zijn op dat structuuronderdeel samen. In voorkomend geval worden de eindtermen, uitbreidingsdoelen Nederlands en specifieke eindtermen letterlijk opgenomen.

De omschrijving van de beroepskwalificatie biedt de nodige context en richting om de doelen te interpreteren. De omschrijvingen zijn in alle dossiers aanwezig.

Onzorgvuldigheden in de omschrijvingen waren in drie CD's aangeduid als voorwaarde bij adviezen "positief mits aanpassingen". In alle dossiers zijn die onzorgvuldigheden weggewerkt. Dat is het geval bij:

- OK2: Medewerker productielijn kleding, confectie en meubelstoffering duaal
- OK2: Operator strijkafdeling kleding- en confectieartikelen en textielverzorging duaal
- OK2: Uitbener-uitsnijder duaal

2.3 Rubriek 2.3: criteria uit BVR

1° het curriculumdossier is in overeenstemming met de vigerende decreet- en regelgeving met betrekking tot de onderwijsdoelen; in voorkomend geval worden de eindtermen, de uitbreidingsdoelen Nederlands en de specifieke eindtermen letterlijk opgenomen.

We aanvaarden dat er naar de eindtermen basisvorming, cesuurdoelen en specifieke eindtermen verwezen wordt met een link naar de website onderwijsdoelen.

2° het curriculumdossier is in overeenstemming met de vigerende decreet- en regelgeving met betrekking tot de kwalificatiestructuur.

Dit criterium voldoet voor alle curriculumdossiers.

3° het curriculumdossier bevat geen doelen die tegenstrijdig zijn met doelen die het Vlaams Parlement heeft vastgelegd.

Dit criterium voldoet voor alle curriculumdossiers.

4° wanneer het curriculumdossier inhoudelijk afwijkt van de erkende beroepskwalificaties, kan dit uitsluitend mits het voorafgaande akkoord van de betrokken sector.

Voor de tweede graad doorstroomfinaliteit is dit criterium niet van toepassing. Het is alleen van toepassing op curriculumdossiers van de tweede en de derde graad uit de dubbele finaliteit of arbeidsmarktfinaliteit. Zoals in eerdere adviseringen reeds aangekaart, blijkt dat de lijn niet zo eenduidig te trekken is tussen een inhoudelijke afwijking en een onderwijskundige vertaling. We hanteren echter volgend principe: de onderwijskundige vertaling van de BKs (doelen en de selectie van kenniselementen/activiteiten) is een inschatting en de verantwoordelijkheid van de onderwijsverstrekkers, al dan niet met goedkeuring van de sectoren. Om die reden spreken we over dit criterium geen oordeel uit. We hebben ook geen zicht op welke sector zijn akkoord gaf.

5° de andere doelen dan de doelen die het Vlaams Parlement heeft vastgelegd, die in het curriculumdossier zijn opgenomen, zijn evalueerbaar, coherent en haalbaar.

We bekeken dit criterium in het geheel, met andere woorden de deelcriteria evalueerbaar, coherentie en haalbaar werden als geheel beoordeeld.

Tijdens de vorige advisering constateerden we dat de onderwijsverstrekkers enkele aanpassingen deden om de coherentie te verbeteren. Ze gebruikte de concordantietabel om competenties van de beroepskwalificaties te verbinden met doelen uit de basisvorming. Soms is enkel deze verwijzing naar de basisvorming gebruikt en werd geen doel onder het specifieke gedeelte opgenomen. Om die reden maakt de concordantietabel cruciaal deel uit van het curriculumdossier als geheel. We merken tijdens deze advisering dat niet alle koppelingen juist gebeurden. Onder het deel “concordantietabel” gaan we daar in detail op in.

In een eerdere nota (begeleidende nota bij de adviezen van januari 2023) spraken we onze bedenkingen uit over de plaats van moderne vreemde talen in het specifiek gedeelte van een aantal studierichtingen. Hierbij de letterlijke overname van de tekst uit de nota *“Gezien een curriculumdossier als geheel dient bekeken te worden, begrijpen we dat SC3 gelinkt wordt aan doelen uit de beroepskwalificatie, dat taal enkel als kenniselement wordt opgenomen en dat om die reden doelzinnen geschrappt zijn onder het specifieke gedeelte. Het is voor de onderwijsinspectie momenteel niet duidelijk of de constructie die nu gemaakt is, voldoende duidelijk maakt dat het functioneel gebruik van vreemde talen voor een aantal opleidingen cruciaal is en dus inherent verbonden is aan het beroep. Vanuit een bezorgdheid ten bate van leerlingen, doen we als suggestie om dit duidelijk aan te geven in de dossiers waar het cruciaal is.”* We merken momenteel dat in een aantal dossiers de koppeling met SC3 niet correct gebeurt en dat in een bepaald dossier zelfs kenniselementen worden geschrappt. Gezien onze eerdere bedenking, vinden we het cruciaal dat dit herbekeken wordt en dat koppelingen juist gebeuren.

In vijf dossiers doorstroomfinaliteit zijn differentiële doelen opgenomen en werd ook een bijkomende tekst opgenomen. De tekst is heel cryptisch en de toepassing ervan in de betrokken studierichtingen kan ervoor zorgen dat de haalbaarheid in het gedrang komt. We hebben bedenkingen i.f.v. de haalbaarheid als doel en i.f.v. de haalbaarheid binnen de beschikbare onderwijstijd. Daarnaast hebben we ook bedenkingen wat betreft de coherentie met de derde graad en met de cesuurdoelen van de specifieke studierichtingen in de tweede graad. We gaan in volgende paragraaf uitgebreider in op deze differentiële doelen en de bijhorende tekst.

Differentiële doelen

Tekst uit de 5 dossiers doorstroom met differentiële doelen: *“Deze differentiële doelen gelden in beginsel voor alle leerlingen van de structuuronderdelen Natuurwetenschappen en Technologische*

wetenschappen. Deze doelen hoeven in deze structuuronderdelen echter niet te worden aangeboden aan die leerlingen die doorstromen naar structuuronderdelen in de derde graad zonder gevorderde wiskunde.

Voor leerlingen van de structuuronderdelen Economische wetenschappen, Grieks-Latijn en Latijn tweede graad die doorstromen naar structuuronderdelen met gevorderde wiskunde in de derde graad worden de differentiële doelen die zijn aangeduid als “gevorderde wiskunde” aangeboden.”

Op basis van de tekst in de curriculumdossiers stellen we ons de vraag wat het onderscheid is tussen “cesuur”doelen die gelden voor de structuuronderdelen Natuurwetenschappen en Technologische wetenschappen en de “differentiële” doelen die in beginsel voor alle leerlingen van deze structuuronderdelen gelden.

Bovendien zijn de cesuurdoelen ‘gevorderde wiskunde’ enkel te vinden in de structuuronderdelen Natuurwetenschappen en Technologische wetenschappen. Het lijkt logisch dat leerlingen die deze cesuurdoelen halen, kunnen doorstromen naar studierichtingen met gevorderde wiskunde in de derde graad. Concreet gaat het dan over ‘Wetenschappen – wiskunde’ en Technologische wetenschappen en engineering. Uit de cryptische omschrijving in de tekst zou je kunnen interpreteren dat dit niet het geval is. We stellen ons dus vragen bij de mate waarin de tekst de coherentie tussen tweede en derde graad ondermijnt.

Bijkomend kan het principe ‘in beginsel voor alle leerlingen van de structuuronderdelen’ ertoe leiden dat de haalbaarheid in het gedrang komt. We denken hier aan de haalbaarheid ivf de doelen voor leerlingen die iets meer tijd/ontwikkelingsruimte nodig hebben, maar eveneens aan de haalbaarheid in functie van de onderwijstijd – het aantal doelen neemt immers toe, waarbij de vrijheid van onderwijs in het gedrang kan komen.

Gezien de cesuurdoelen ‘gevorderde wiskunde’ in de tweede graad dezelfde zijn dan de cesuurdoelen ‘uitgebreide wiskunde’ in de tweede graad, geldt wat hierboven aan bedenkingen staat ook voor de structuuronderdelen Economische wetenschappen, Grieks-Latijn en Latijn.

We adviseren alle dossiers met differentiële doelen ‘positief mits aanpassingen’. We geven de suggestie om de tekst minder cryptisch te omschrijven en een duidelijker onderscheid te maken tussen cesuurdoelen en differentiële doelen.

Deze opmerking betreft volgende curriculumdossiers:

- DG2: Technologische wetenschappen
- DO2: Economische wetenschappen
- DO2: Grieks-Latijn
- DO2: Latijn
- DO2: Natuurwetenschappen

De concordantietabel

- Wat moderne vreemde talen betreft (SC3).

In een aantal curriculumdossiers zijn er competenties die duidelijk met moderne vreemde talen verband houden. Onder meer de kenniselementen maken dat duidelijk. In de volgende dossiers is er geen concordantie met de basisvorming vreemde talen gemaakt (SC3) waardoor de coherentie niet duidelijk genoeg is:

- OK2: Medewerker kamerdienst
- DA2: Binnenvaarttechnieken
- DA2: Bedrijf en organisatie
- A2: Binnenvaart

- DA3: Binnenvaarttechnieken

In één curriculumdossier zijn naast het ontbreken van een concordantie met SC3, ook onderliggende kenniselementen geschrapt waardoor het verband met moderne veemde talen nog onduidelijker wordt:

- DA3: Commerciële organisatie

We adviseren om bovenstaande redenen de 6 dossiers ‘positief mits aanpassingen’.

- **Wat SC13 betreft.**

Uit de analyse blijkt dat deze concordantie niet consequent is doorgevoerd.

In alle curriculumdossiers OK2 waar een competentie verband houdt met SC13 is dat consequent geconcordeerd. Voor onderstaande CD's A2 en DA2 zijn competenties die verband houden met SC13 niet geconcordeerd. Dat is wel gedaan voor de derde graad. Het is niet coherent dat een gelijk(-aardig) doel wel in OK2, A3 en DA3 geconcordeerd is, maar niet in A2 en DA2. Dit probleem stelt zich in volgende curriculumdossiers:

- A2: Bakkerij
- A2: Organisatie en logistiek
- A2: Paardenhouderij
- A2: Plant, dier en milieu
- A2: Slagerij
- DA2: Architecturale kunsten
- DA2: Bedrijf en organisatie
- DA2: Biotechnieken
- DA2: Fotografie
- DA2: Grafische technieken (2 domeinen)
- DA2: Plant- dier- en milieutechnieken
- DA2: Slagerijtechnieken
- DA2: Taal en communicatie
- DA2: Textielontwerp en prototyping (opgelet tyfout ontwikkeld permanent de eigen deskundigheid staat geconcordeerd met SC3)

Voor deze curriculumdossiers is het aangewezen om de concordantie consequent uit te voeren om de coherentie te verbeteren, en formuleren we een positief advies mits aanpassing.

- **Wat SC6 betreft.**

In de derde graad, arbeidsmarktgerichte finaliteit is er geen minimumdoel dat direct verband houdt met veiligheid. Dat maakt de concordantie onjuist met competenties als “Werkt met oog voor veiligheid, ...”, “Organiseert zijn werkplek veilig, ...” of “controleert de veiligheidsvoorzieningen...”. Voor elk dossier is er ook geconcordeerd met generieke competenties, wat wel in orde is. Voor volgende dossiers adviseren we om de onterechte concordantie met SC6 te verwijderen:

- A3: Binnenschrijnwerk en interieur
- A3: Datacommunicatie- en netwerkinstallaties
- A3: Dierenzorg
- A3: Elektrische installaties
- A3: Groenaanleg en -beheer
- A3: Koetswerk
- A3: Onthaal en recreatie

- A3: Plant en milieu
- A3: Podiuminstallaties
- A3 : Printmedia

Deze tien curriculumdossiers adviseren we positief mits aanpassing voor deze incoherentie. Er blijven nog niet ingediende dossiers met ontorechte concordantie met SC6 in A3. We nemen aan dat dit in deze dossiers ook aangepast is.

In de tweede graad, arbeidsmarktgerichte finaliteit is het minimumdoel 06.10 “De leerlingen werken op een veilige en duurzame manier met chemische stoffen”. Ondanks deze zeer specifieke formulering zijn er geen curriculumdossiers waar dit onlogisch geconcordeerd is. Doordat ook steeds geconcordeerd is met de generieke competenties, is er geen nood om te corrigeren.

In volgend dossier ontbreekt de concordantie terwijl die wel zinvol is:

- OK2: Medewerker textielverzorging duaal

Dit dossier adviseren we positief mits aanpassing van de ontbrekende concordantie. (Noot: dit dossier had ook al een voorwaarde positief mits owv de brede aanloopfase)

- **Wat SC15 betreft.**

Waar nodig, werd de vermelde kwaliteitscheck geverifieerd. De concordantie is correct uitgevoerd.

6° de andere doelen dan de doelen die het Vlaams Parlement heeft vastgelegd, die in het curriculumdossier zijn opgenomen, houden rekening met de beschikbare onderwijstijd, de materiële voorzieningen en de organisatorische mogelijkheden van de scholen.

De bijkomende differentiële doelen in de 5 dossiers van de doorstroom kunnen problemen geven wat betreft de beschikbare onderwijstijd. Vooral in de studierichtingen waar het de bedoeling is dat alle leerlingen deze doelen krijgen in functie van doorstroom naar een studierichting met gevorderde wiskunde.

We adviseren alle dossiers met differentiële doelen ‘positief mits aanpassingen’, omdat de tekst in al deze dossiers voorkomt. We geven de suggestie om de tekst minder cryptisch te omschrijven en een duidelijker onderscheid te maken tussen cesuurdoelen en differentiële doelen.

Deze opmerking betreft volgende curriculumdossiers:

- DG2: Technologische wetenschappen
- DO2: Economische wetenschappen
- DO2: Grieks-Latijn
- DO2: Latijn
- DO2: Natuurwetenschappen

Dit criterium voldoet voor alle andere curriculumdossiers.

2.4 Technische aanpassing

In het curriculumdossier Mechanica van de tweede graad arbeidsfinaliteit staan nog twee tyfouten in de titels van de concordantietabellen:

- “voorbereider” in plaats van “voorbewerker”
- “plaatbewerker” in plaats van “plaatwerker”